

Det Centrale Handicapråd

MIN VEN MED HANDICAP

Et undervisningsmateriale om trivsel, mangfoldighed, ligeværd, medbestemmelse og deltagelse.

Klassetrin:

5.-7. klasse

**Guide til lærere,
pædagoger og forældre**

Klasseaktiviteter

Faktaark

Forløb og aktiviteter til:
FN's Handicapdag d. 3. december
Klassens tid og temauger
Dansk, samfundsfag, kristendom, historie.

Demokratisk dannelse, fællesskaber, læringsmiljø, trivsel, understøttende undervisning.

”MIN VEN MED HANDICAP”

Et undervisningsmateriale om trivsel, mangfoldighed & ligeværd, medbestemmelse & deltagelse til 5.-7. klasse.

Udgivet af:

Det Centrale Handicapråd
Stationsvej 10, 9460 Brovst
www.dch.dk

© Det Centrale Handicapråd, 2021

ISBN: 978-87-90985-25-7

EAN: 9788790985257

Forfatter: Maria Løkke Rasmussen, LEARN|RIGHT
www.learnright.dk

Tilgængelighed: 4PLUS4, www.4plus4.dk

Udvikler af kampagnofilm: Kompas Kommunikation
www.kompas.dk

Tak til: Carla og Liva, Tristan og Tristan, samt Hjalte og Magnus, som medvirker i filmene.

Forsidefoto: Adobe Stock Photo

Stillbilleder: Kompas Kommunikation, www.kompas.dk

Denne udgivelse eller dele heraf kan kopieres, såfremt kilden citeres.

OM UNDERVISNINGSMATERIALET

Dette undervisningsmateriale er en del af kampagnen ”Min ven med handicap” (2021), som derudover består af tre film om venskaber mellem børn med og uden handicap.

Undervisningsmateriale og filmene er målrettet børn i 5.-7. klasse samt deres lærere, pædagoger og forældre.

Materialet er udgivet af Det Centrale Handicapråd, som er et uafhængigt råd under Social- og Ældreministeriet. Rådet arbejder for at bekæmpe stereotyper, fordomme og skadelig praksis, og for at give alle mennesker med handicap lige muligheder for at leve et selvstændigt liv, udfolde sit potentiale, forfølge sine drømme og bidrage til samfundet og fællesskabet.

I 2019 stod Det Centrale Handicapråd bag kampagnen ”Sød, sej og særlig – Min ven med handicap”, som omfattede film og undervisningsmaterialer med elever fra 2.-4. klasse som målgruppe, samt deres lærere, pædagoger og forældre.

Alle film og materialer fra 2019 og 2021 findes her:
www.minvenmedhandicap.dk

AKTIVITETSTYPE

Forberedelse

Klasse

Læse / Se

Skrive

Dialog

Kreativ

Bevægelse

Alle har brug for en ven!

Alle har brug for en ven for at trives og være glad, for at vokse op og udvikle sig og for at være tryk og parat til at lære nyt. Det gælder for alle børn - både børn med og uden handicap.

Mange børn med såvel synlige som usynlige handicap er i dag integreret i almindelige skoleklasser, men ikke alle trives godt. En undersøgelse fra VIVE fra 2018 viser, at børn med handicap klarer sig dårligere fagligt og trives dårligere end deres klassekammerater.

I de danske skoler har vi tradition for at fokusere på elevernes trivsel og det gode skolemiljø, og det er hjerteblod for mange lærere. Det er nødvendigt jævnlige at sætte tid af til at komme i dybden med klassens trivsel, kultur og læringsmiljø, som hele tiden udfordres af en præstationskultur, tidspres og mobning og senest også af de mange coronanedlukninger og hjemsendelser.

I dette undervisningsmateriale finder du inspiration til at sætte fokus på trivsel og det gode læringsmiljø i klassen. Med udgangspunkt i venskaber mellem børn med og uden handicap, arbejder I med temaerne Mangfoldighed & ligestyrelse, Deltagelse & medbestemmelse og børns rettigheder, som noget af det der skal til for at have et godt liv.

Materialet er bygget op om aktiviteter, der giver eleverne mulighed for at *opleve og erfare* emnerne og ikke kun *få viden om* emnerne. Dette fordi forandringer og nye handlinger skabes i arbejdet med elevernes færdigheder og holdninger med aktive læringsmetoder i et understøttende læringsmiljø.

God fornøjelse!

Tema	Aktivitet	Varighed	Type	Side
------	-----------	----------	------	------

GUIDE TIL LÆRERE OG PÆDAGOGER

Forberedelse	Filmenes temaer	15 min		6
Kopiark	Tag temperaturen på klassen	15 min		7
Forberedelse	Tips til brug af materialet	15 min		8
Guide til forældre	Tal med dit barn om handicap	20 min		9
Forslag til forløb	1 lektion, 1 dag, 3 dage	5 min		10
Faktaark 1	Hvad er handicap?	5 min		11
Faktaark 2	Handicap og inklusion i skolen	5 min		12
Faktaark 3	Hvad er menneskerettigheder?	5 min		13

KLASSEAKTIVITETER

Introduktion: "Min ven med handicap"

Introduktion: "Min ven med handicap"	Film: "Min ven med handicap"	30 min		14
	Gode venskaber	45 min		15
	Hvad er handicap?	30-60 min		16

Dyk ned i temaerne: Mangfoldighed & ligeværd, Medbestemmelse & deltagelse

Mangfoldighed & ligeværd	Et skridt frem	30 min		18
	Tre sandheder og en løgn	30 min		21
	Selvportræt og fællesportræt	45-90 min		22
	Mobning – Nej tak	30-90 min		23
Medbestemmelse & deltagelse	Fotosafari om barrierer	90 min		24
	Alle med til sport	45-90 min		25
	Klassens grundlov	45-60 min		27
	Planlæg forandringer	45-180 min		28

Afslutningsaktiviteter

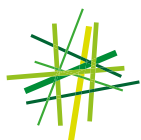
Afslutning	Hvad har jeg lært?	15-180 min		29
------------	--------------------	------------	--	----

Litteratur & links: Find mere viden og inspiration

30

Viden	Holdninger og værdier	Færdigheder
<ul style="list-style-type: none"> • Ved at handicap opstår i mødet mellem en funktionsnedsættelse og barrierer i samfundet. • Hvad der kendetegner gode venskaber. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handicap er ikke et problem hos en person, men i samfundet. • Man kan være venner, selvom man er forskellige. 	<ul style="list-style-type: none"> • Se personen ud over sit handicap. • Sætte ord på hvad venskab er.
<ul style="list-style-type: none"> • Mangfoldighed og ligeværd. • Identitet. • Fordomme. • Diskrimination og ikke-diskrimination. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anerkende mangfoldighed og ligeværd. • Tolerance. • Respektere forskellighed. • Empati og solidaritet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Empati, tolerance og åbenhed. • Samarbejdsevner. • Give og modtage anerkendelse. • Identificere fordomme. • Mod til at ytre egne holdninger. • Arbejde positivt med konflikter.
<ul style="list-style-type: none"> • Forskellige barrierer for deltagelse for børn med handicap. • Indflydelseskanaler og beslutningsprocesser. • Demokrati i klassen og på skolen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ønsker at fjerne barrierer for deltagelse for børn med handicap. • Har respekt for fælles regler. • Tror på at vi alle kan gøre en forskel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificere konkrete barrierer for deltagelse for børn med handicap. • Lytte til andre. • Formulere egne synspunkter. • Deltage aktivt i skole, familie, fritid og samfund.

Forberedelse: Filmenes temaer

1. Se filmene (9 min)

Se alene eller sammen med en kollega de tre film ”Min ven med handicap” på www.minvenmedhandicap.dk. Hver film varer knap tre minutter. Filmene er omdrejningspunktet for undervisningsmaterialet og viser tre venner i aldersgruppen 11-14 år, hvor den ene ven har et handicap. I filmene ser vi vennerne lave nogle af de ting, de hygger sig med, når de er sammen. De fortæller også om deres venskab, og hvordan de håndterer handicappet og hjælper hinanden i deres hverdag.

Hjalte og Magnus

Hjalte og Magnus er 14 og 15 år og mødte hinanden til ”Vikingspil”, som er et teaterstykke om vikinger. De har en meget fjollet humor og spiller blandt andet bordtennis, når de er sammen. Hjalte har en sjælden form for dværgvækst, som gør, at knoglerne i særligt hans arme og ben bliver kortere end normalt.

Tristan og Tristan

Tristan og Tristan er begge 12 år og går i 6. klasse. Når de er sammen, spiller de tit FIFA og går tur med katten. De har en sort humor og kan godt finde på at lave telefonfis. Den ene Tristan har muskelsvind, som gør, at han bruger kørestol og kan have svært ved at forme ordene.

Carla og Liva

Carla og Liva er begge 12 år gamle og har været venner, siden de gik i dagpleje. De snakker meget, når de er sammen, bager og går tur med hunden. Carla har autisme, som betyder, at hun kan have svært ved at afkode andre, skabe sig et overblik og håndtere uforudsete og uforberedte ændringer.

2. Reflektér over filmene (10 min)

Når du/I har set filmene så reflektér over, hvilke temaer filmene giver anledning til at beskæftige jer med i jeres konkrete klasse og undervisning.

Skriv stikord til temaerne til hver af de tre film.

Find inspiration i *Læringsmål for temaerne*. I kan med fordel gennemgå *Tag temperaturen på klassen* og *Tips til brug af materialet* efterfølgende for yderligere input til planlægningen af jeres forløb.

Kopiark: Tag temperaturen på klassen

Udfyld arket alene eller lærere og skolens pædagoger i fællesskab.
Sæt kryds ud for i hvor høj grad du er enig i nedenstående udsagn.

HANDICAP & VENSKAB	
Vores skole arbejder aktivt med inklusion og med at nedbryde barrierer for, at børn med handicap kan deltage på lige fod med andre børn.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Mine elever ved, at et handicap opstår i mødet mellem en persons funktionsnedsættelse og samfundsmæssige barrierer.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Mine elever er gode til at indgå i mangfoldige venskaber, og vi har et godt fællesskab i klassen.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
MANGFOLDIGHED & LIGE VÆRD	
I vores klasse respekterer vi hinandens forskelligheder, og klassemiljøet er præget af fællesskab, fordomsfrihed, tolerance og empati.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Mine elever forholder sig konstruktivt til fordomme og stereotyper.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Mine elever deltager ligeværdigt i undervisningen uanset deres baggrund, evner, sprog og køn.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
MEDBESTEMMELSE & DELTAGELSE	
Mine elever ved, at der kan være forskellige barrierer for børns medbestemmelse og deltagelse.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Mine elever er gode til at formulere egne holdninger og respektere andres.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Mine elever deltager aktivt i beslutninger, der angår skolen, klassen og undervisningen.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ←—————→ slet ikke i høj grad
Hvad vil jeg gerne have særligt fokus på i et undervisningsforløb om handicap og venskab, Mangfoldighed & ligeværd, Medbestemmelse & deltagelse? Hvad vil jeg gerne opnå?	

Forberedelse: Tips til brug af materialet

Hvorfor undervise i "Min ven med handicap"?

Med dette materiale arbejder du med demokrati, rettigheder og ligeværd i klassen, som både folkeskolen og de frie grundskoler har som formål at (ud)danne eleverne til. Med materialet vil du desuden adressere mobning, trivsel og inklusion, som er centralt for mange grundskoler.

Aktiviteterne kan bidrage til at styrke klassens læringsmiljø og omgangsform og dermed gøre klassen til et rarere sted at være for alle elever, lærere og pædagoger og danne et solidt grundlag for læring.

Hvornår undervise i "Min ven med handicap"?

Det er oplagt at anvende materialet frem til og på FN's internationale handicapdag d. 3. december.

Materialet kan med fordel anvendes i klassens tid, understøttende undervisning og til tema- og projektforsøg samt i fagene dansk, samfundsfag, kristendom og historie.

Gå evt. sammen med flere lærere og brug materialet over en eller flere dage eller i enkelte timer over flere uger. Find inspiration i *Forslag til forløb* og se læringsmål i *Indholdsfortegnelsen*.

Hvordan undervise i "Min ven med handicap"?

For at eleverne kan tilegne sig nye handlemåder, arbejder materialet både med elevernes viden, holdninger og værdier og færdigheder gennem aktiviteter, der lader dem *opleve og erfare* snarere end kun *få viden om* emnerne.

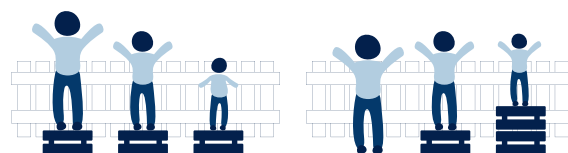
Læringsmiljøet og de metoder du anvender, understøtter - eller undergraver - undervisningens indhold. Når du underviser i "Min ven med handicap", er det således selvfølgelig ekstra vigtigt, at du er opmærksom på ikke at diskriminere eleverne på nogen måde, men i stedet arbejder synligt med, hvordan alle kan deltage på lige fod på trods af forskelle og have medindflydelse i klassen og skolen.

Kopiarket *Tag temperaturen på klassen* hjælper dig med at reflektere over læringsmiljøet i klassen og planlægge dine mål for forløbet.

Behandl eleverne lige - ikke ens

Ligebehandling handler om at anerkende, at alle er forskellige og derfor ikke bør behandles ens. For at behandle eleverne ens skal vi behandle dem forskelligt og tilbyde de ressourcer, der skal til for at overkomme barrierer for undervisning.

Som den voksne og de to børn der alle må se en fodboldkamp, men står bag et stakit, der gør, at kun den voksne kan se kampen. Først når børnene tilbydes kasser at stå på, har de lige adgang og mulighed til at se kampen.

Når der er en elev med handicap i klassen

Det er en god idé at forberede eleven og evt. forældre på forløbet og fortælle, at forløbet handler om at sætte positivt fokus på forskellighed. Hvis eleven har mod på det, kan han/hun også virke som ekspert i aktiviteterne.

Inddrag forældrene

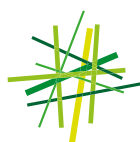
Det er en god idé at inddrage forældrene, når du planlægger et forløb i "Min ven med handicap". Dels foregår læring også i høj grad i hjemmet, dels kan forældrene være en ressource i forløbet.

Brug *Guide til forældre: Tal med dine børn om handicap* som samtalelektier forud for eller efter dit undervisningsforløb og følg op på, hvad de fik ud af snakken hjemme. Du kan også planlægge en forældrecafé som led i forløbet, hvor I viser nogle af klassens værker og f.eks. prøver en aktivitet.

Håndtering af konflikter

Konflikter er uundgåelige, når vi arbejder med værdier. De kan være lærerige, da de giver eleverne mulighed for at udvikle færdigheder og holdninger, kritisk tænkning og empati.

Sæt god tid af til diskussion og hjælp eleverne med at formulere sig og lytte aktivt. Let spændingen ved f.eks. at bede alle tale kort i summe grupper eller fremhæve det, de er enige om. Er to alvorligt i konflikt kan du evt. tale med dem alene på et senere tidspunkt.

Guide til forældre

Tal med dit barn om handicap

Denne samtaleguide giver gode råd til forældre til at tale med deres børn om handicap og venskab, trivsel, Mangfoldighed & ligeværd, Medbestemmelse & deltagelse i skolen og samfundet.

Guiden er en del af materialet "Min ven med handicap" målrettet 5.-7. klasse, der er udgivet af Det Centrale Handicapråd. Udover denne guide består materialet af tre små film, som eleverne kan se i klassen og med forældrene samt et undervisningsmateriale til lærere og pædagoger med inspiration til klasseaktiviteter.

Materialet findes her: www.minvenmedhandicap.dk

SÅDAN GØR DU:

1. Forbered dig til samtalen (2 min)

Tænk først over at børn gør, hvad vi voksne gør og ikke, hvad vi siger. Så hvis du reagerer tilbageholdende overfor mennesker, der er anderledes end dig selv, vil dine børn også ofte gøre det. Hvis du omvendt siger fra overfor folk, der taler nedsættende om andre og har venner med mange forskellige baggrunde, vil dit barn ofte følge dit eksempel.

Læs evt. først *Faktaark 1: Hvad er handicap* og se de tre film "Min ven med handicap", 5.-7. klasse.

Overvej følgende spørgsmål

- Er der nogen i jeres familie, blandt venner eller naboer, der har et handicap?
- Kender I folk fra andre minoritetsgrupper?
- Hvordan taler I om handicap i hjemmet?
- Hvor ofte og hvordan taler du og dit barn om trivsel, venskab og mangfoldighed i skolen?
- Hvad vil være et godt tidspunkt og sted at tale med dit barn om venskab og handicap?

2. Tal om handicap og venskab (5 min)

Tal med dit barn om venskab, handicap og fordomme.

Spørg f.eks.:

- Hvad kendetegner et godt venskab?
- Hvorfor er det godt at have gode venner?
- Kender vi nogen i familie og vennekreds, der har et handicap? Hvem/hvilke handicap?
- Bliver de behandlet som andre eller anderledes? På en god eller dårlig måde?
- Er det fair, at nogen bliver behandlet anderledes på grund af deres udseende eller baggrund?

3. Se filmene sammen (9 min)

Se de tre film om venskaber på www.minvenmedhandicap.dk, 5.-7. klasse.

Det gør ikke noget, hvis dit barn også har set filmene i skolen.

4. Tal om filmene (10 min)

Tal om alle film eller fokusér evt. på den film, dit barn synes er mest spændende. Tal f.eks. om:

- *Hvad laver vennerne, når de er sammen?*
- *Hvordan hjælper vennerne hinanden?*
- *Hvilke handicap har børnene i filmene?*
- *Hvad betyder handicappet for deres venskab?*
- *Hvordan adskiller eller ligner venskaberne i filmene jeres venskaber?*

5. Følg op (2 min)

Aftal hvordan I kan blive klogere på handicap sammen.

Kan I læse noget eller evt. lave en aftale med nogen for at lære mere om handicap?

Læs gerne om nogen, der bryder rammerne og kæmper for at ændre tingene. F.eks. om Emilie der vandt MGP med sangen "Ikke som de andre piger", der handler om hendes søster, som har et handicap. Eller om Peter Rosenmeier som er verdensmester i bordtennis på trods af sit handicap.

Tal også om, hvordan I kan lære flere mennesker med handicap at kende.

Forslag til forløb: En lektion, en dag, tre dage

En lektion

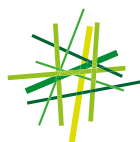
Tema	Aktivitet	Varighed	Type	Side
Introduktion: "Min ven med handicap"	Film: "Min ven med handicap"	30 min		14
	Hvad er handicap? (pkt. 1-3)	15 min		16

En dag

Tema	Aktivitet	Varighed	Type	Side
Introduktion: "Min ven med handicap"	Film: "Min ven med handicap"	30 min		14
	Gode venskaber	45 min		15
	Hvad er handicap? (pkt. 4-5)	30 min		16
Mangfoldighed & ligeværd	Tre sandheder og en løgn	30 min		21
	Mobning – Nej tak (del 3)	30 min		23
Medbestemmelse & deltagelse	Fotosafari om barrierer	90 min		24
Afslutning	Hvad har jeg lært? (dobbeltcirkler)	15 min		29

Tre dage

Tema	Aktivitet	Varighed	Type	Side
Introduktion: "Min ven med handicap"	Film: "Min ven med handicap"	30 min		14
	Gode venskaber	45 min		15
	Hvad er handicap? (pkt. 1-3)	60 min		16
Mangfoldighed & ligeværd	Et skridt frem	30 min		18
	Tre sandheder og en løgn	30 min		21
	Selvportræt og fællesportræt	90 min		22
Medbestemmelse & deltagelse	Planlæg forandringer	180 min		28
	Klassens grundlov	75 min		27
	Fotosafari om barrierer	90 min		24
Afslutning	Hvad har jeg lært? (film)	180 min		29

Faktaark 1: Hvad er handicap?

FN's Handicapkonvention fra 2006 definerer handicap således:

”Personer med handicap omfatter personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.”

Personer med handicap

Handicapkonventionen taler om *personer med handicap*, ikke handicappede. Det er mennesker, der oplever et handicap, de er ikke deres handicap. Personer med handicap er hele mennesker, som også er f.eks. skoleelever, storesøstre, fodboldspillere, pokemonkort-samlere og en god ven.

Handicap = funktionsnedsættelse + samfundsbarrierer

Handicapkonventionen beskriver, at et handicap opstår i mødet mellem en funktionsnedsættelse og samfundsmæssige barrierer. Det understreger, at det ikke er personen, der er problemet, men det omgivende samfunds manglende tilpasning, der sætter begrænsningerne for personen.

Hvis man f.eks. bruger kørestol, men bor i en by med god kørestolsadgang til bygninger, toiletter, koncertsteder osv., kan man deltage på lige fod med andre og vil kun opleve et lille handicap eller måske slet intet. Oplever man tilmed ingen fordomme eller diskrimination fra sine omgivelser, opleves handicappet endnu mindre.

Denne samfundsrelaterede handicapforståelse adskiller sig fra det tidligere medicinske handicapbegreb, hvor man alene så personens funktionsnedsættelse som årsagen til, at en person ikke kunne deltage fuldt ud i samfundslivet.

Denne handicapforståelse betyder at noget, der kan være et stort handicap i ét samfund, land eller kultur, måske ikke er det i et andet. Og at opfattelsen af, hvad der er et handicap ændres i takt med, at samfundet ændres. Digi-

taleringen af samfundet har f.eks. skabt en række nye barrierer for ordblinde og personer med synshandicap.¹

Alle langvarige funktionsnedsættelser

Handicapkonventionen beskriver med vilje handicap meget bredt, fordi man ved, at det der udgør et handicap i dag, ikke nødvendigvis er det i morgen. Og at nye handicap vil opstå i takt med samfundets udvikling.

Konventionen omfatter alle former for funktionsnedsættelse såvel fysiske, psykiske, intellektuelle og sensoriske. De skal dog være langvarige, hvilket betyder, at kortvarige funktionsnedsættelser f.eks. i forbindelse med en influenza eller et brækket ben ikke regnes som et handicap. Omvendt behøver funktionsnedsættelsen ikke at være permanent.²

Synlige og usynlige handicap

Vi tænker ofte på handicap som synlige handicap, som at mangle en kropsdel, dværgvækst, Downs syndrom, muskelsvind osv. Vi glemmer ofte, at mange handicap er helt eller delvist usynlige såsom autisme, ADHD, tourettes, ord- og talblindhed, angst og depression, kroniske betændelser osv.

Personer med usynlige handicap kan måske umiddelbart opleve færre fordomme, fordi andre ikke ved, de har et handicap, men de kan af samme grund risikere at blive mødt af mindre forståelse og sympati for deres udfordringer.

Hvor mange lever med et handicap?

I Danmark registrerer vi ikke hvor mange mennesker, der har et handicap. Men i en undersøgelse fra 2020 udført af Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) vurderer omkring 31 % af de ca. 18.000 adspurgte danskere mellem 16 og 64 år, at de har et større eller mindre fysisk eller psykisk handicap.³

1 OHCHR (2014): "Training guide no. 19 - The Convention on the Rights of Persons with Disabilities".

2 Institut for Menneskerettigheder (2019): "Handicap – Statusrapport".

3 VIVE (2021): "Mennesker med handicap – Hverdagsliv og levevilkår 2020"

Faktaark 2: Handicap og inklusion i skolen

FN's Handicapkonvention forpligter Danmark til at fremme lige muligheder for personer med handicap på alle områder, herunder adgangen til uddannelse, sundhed, beskæftigelse og politisk medbestemmelse.

Det betyder, at vi i Danmark skal arbejde henimod at afskaffe de samfundsskabte barrierer, for at personer med handicap kan deltage på lige fod med andre – også i skolen.

Undervisning i almindelige lokale skoler

Udgangspunktet for handicapkonventionen er, at personer med handicap skal have adgang til det ordinære uddannelsessystem.

Børn med handicap har altså som udgangspunkt ret til at blive undervist på grundskoler i deres lokalsamfund på lige vilkår med andre børn. Skolerne skal arbejde for at fjerne barrierer for børnenes deltagelse ved at gøre skolen tilgængelig og inkluderende samt sikre individuel støtte til dem, der har behov.

Retten til at blive undervist i en almindelig grundskole kan under særlige omstændigheder brydes. Men det anses som et indgreb i elevens rettigheder at placere børn med handicap i specialtilbud imod deres vilje, hvorfor et sådant indgreb skal være proportionalt og kunne retfærdiggøres sagligt. Dertil er barnets ret til rimelig individuel tilpasning i forhold til barnets konkrete behov også afhængig af, at tilpasningen ikke vil være unødigt byrdefuld.⁴

Dansk lov mod forskelsbehandling

Den danske lov mod forskelsbehandling på grund af handicap (2018) udvidede lovgivningen om forskelsbehandling, der hidtil kun havde fokus på køn og etnicitet. Loven gør det ulovligt at diskriminere personer med handicap på alle områder fra uddannelse til kultur osv.

I januar 2021 blev loven ændret, så der blev indført ret til rimelig individuel tilpasning for børn med handicap i dagtilbud, folkeskole og frie grundskoler. Der blev samtidigt indført en klageadgang til Ligebehandlingsnævnet, der giver mulighed for at få tilkendt en godtgørelse.⁵

Inklusion i folkeskolen siden 2012

Folkeskolereformen i 2012 medførte en lovændring om inklusion af elever i den almindelige undervisning. Den blev fulgt op af en stor inklusionsindsats, hvor mange elever med handicap blev en del af landets folkeskoler.

Desværre viser flere undersøgelser, at inklusionen ikke er sket uden problemer. En undersøgelse fra 2020 udført af Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) viser således, at børn med handicap klarer sig dårligere fagligt, har et højere fravær og trives dårligere end andre børn.⁶

Inklusion omfatter alle børn

Inklusion handler om alle børn i fællesskabet. Målet med det inkluderende arbejde er, at det skal komme alle børn til gode. Der er altså ikke nogen bestemte, der skal inkluderes, men alle skal inkluderes.

Vi skal som lærere og pædagoger ikke bare kigge på det enkelte barn, men på fællesskabet som helhed. Vi skal arbejde mod at etablere gode mangfoldige fællesskaber i klassen, som rykker på en snæver forståelse af, hvad der er normalt og acceptere alle børnenes forskelligheder, ja ligefrem se det som en force.

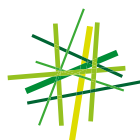
Det er ikke ligetil, men kræver at vi som lærere og pædagoger reflekterer over vores egne forestillinger og den betydning, det har for dagligdagen, at vi styrker vores klasseledelse og samarbejdet med forældrene for sammen at arbejde mod at se mangfoldighed som en styrke.

Brug dette undervisningsmateriale som inspiration.

4 Institut for Menneskerettigheder (2019): "Handicap – Statusrapport".

5 Social og ældreministeriet (2021): "Handicappolitisk redegørelse".

6 VIVE (2020): "Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser".

Faktaark 3: Hvad er menneskerettigheder?

FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder

I kølvandet på grusomhederne under Anden Verdenskrig, vedtog verdens stater FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder i 1948. Den har siden udgjort en solid ramme for national, regional og international lovgivning, der har til formål at forbedre livet for alle mennesker.

Idéen om menneskers grundlæggende rettigheder kan findes langt tilbage i verdens religioner, filosofi og politik. Men Anden Verdenskrigs lidelse og forfølgelse af mindretal skubbede på for at vedtage rettigheder, der opfylder alle menneskers basale behov som mad, uddannelse, sundhed og beskyttelse mod diskrimination og overgreb.

Alle verdens stater har bundet sig til de principper, som fremgår af verdenserklæringens 30 artikler. Erklæringen er dog kun en hensigtserklæring, som ikke er juridisk bindende, men der er siden vedtaget ni hovedkonventioner, der forpligter de stater, der tiltræder dem til at respektere, beskytte og opfylde rettighederne.

Børnekonvention og Handicapkonvention

I princippet er både børn og personer med handicap omfattet af FN's øvrige konventioner, men i praksis blev deres særlige behov ofte overset. Derfor vedtog man i 1989 FN's Børnekonvention og i 2006 FN's Handicapkonvention, som beskriver de rettigheder, der er særligt relevante for at beskytte henholdsvis børn og personer med handicap og sikre deres udvikling, demokratiske deltagelse og ligestillede behandling. Danmark har tiltrådt begge konventioner.

FN's konventioner overvåges af hver sin komite af eksperter, der kontrollerer, at staterne overholder konventionen. De eksaminerer staterne hver 2.-5. år baseret på rapporter fra stat og civilsamfund.

Derudover eksamineres alle lande hvert fjerde år i alle konventioner ved en særlig kontrolmekanisme (UPR).

TIP: Se film om menneskerettigheder selv eller med dine elever (se Litteratur og Links)

Menneskerettigheder regionalt og nationalt

Parallelt med FN's system findes et regionalt og et nationalt system med juridiske aftaler og kontrolmekanismer. I Europa gælder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (1950). I forlængelse af konventionen oprettede Europarådet Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i 1959, hvor borgere kan rejse sager mod staten.

På nationalt niveau er staternes forfatninger (grundloven) de vigtigste instrumenter, der sammen med national lovgivning skal sikre rettighederne i landene.

Menneskeretlige principper

Menneskerettighederne har nogle grundlæggende principper. De er *Universelle* (gælder alle i hele verden), *Umistelige* (de kan ikke tages fra os) og *Udelelige* (de er alle lige vigtige og er indbyrdes afhængige).

Ikke-diskrimination og ligestillede er et princip, som er særligt relevant at se på for dette materiale. Det omfatter, at alle mennesker er lige meget værd på trods af forskelle i udseende og baggrund, og at alle har lige rettigheder uden forskelsbehandling. Princippet går igen i alle FN-konventioner og gælder også børn og personer med handicap. Princippet er også gennemgående i dansk lovgivning. I grundloven har vi særlige bestemmelser, der beskytter mod forskelsbehandling, og vi har dertil lov om etnisk ligestillede og lovene om forbud mod forskelsbehandling på grund af race og handicap.

Deltagelse og medbestemmelse er også relevant i dette materiale og fremhæves særligt i både børne- og handicapkonventionen.

Ifølge børnekonventionen har børn ret til at blive hørt og taget alvorligt i forhold, der vedrører dem baseret på deres alder og modenhed.

Ifølge handicapkonventionen skal personer med handicap have frihed til at træffe egne beslutninger med passende støtte, hvis påkrævet, samt lige ret til at deltage i det politiske og offentlige liv.

Filmene: ”Min ven med handicap”

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
30 min	Eleverne ser de tre film ”Min ven med handicap” og taler om filmene.	Lav forberedelse: Filmens temaer og Tag temperaturen på klassen. Se filmene selv.	Computer el. lign. til at vise filmene på.

LÆRINGSMÅL

- Viden om handicap og empati for børn med handicap.
- Forståelse for at vi alle er forskellige, og vi kan være venner på tværs af forskelle.

SÅDAN GØR DU:

1. Introducér undervisningsforløbet (5 min)

Fortæl eleverne om det undervisningsforløb I skal i gang med, som tager afsæt i filmene ”Min ven med handicap” og handler om trivsel, Mangfoldighed & ligeværd, Medbestemmelse & deltagelse.

Præsenter de temaer og læringsmål som du har valgt at fokusere på i forløbet, da du forberedte dig (se under ”Forberedelse” i skemaet ovenfor).

TIP: Hvis du har valgt, at eleverne ser filmene sammen med deres forældre inden, kan du bede eleverne kort fortælle om, hvordan det gik. Se også filmene sammen i klassen.

2. Se filmene ”Min ven med handicap” (9 min)

I filmene møder vi vennerne Hjalte og Magnus, Tristan og Carla, samt Liva, mens de laver nogle af de ting, de hygger sig med, når de er sammen: spiller FIFA, bager, spiller bordtennis og går tur med hunden og katten.

Udover at være børn med interesser som mange andre børn har Hjalte, Tristan og Carla et handicap, som kan give nogle udfordringer i deres hverdag. Hjalte har dværgvækst, som gør, at knoglerne i især hans arme og ben bliver kortere end normalt. Tristan har muskelsvind, som gør, at hans muskler mister kraft, så han må bruge kørestol og har svært ved at forme ordene. Carla har autisme, som gør, at hun kan have svært ved at afkode andre, skabe sig et overblik og håndtere uforudsete og uforberedte ændringer.

TIP: Lær evt. mere sammen om de tre børns handicap fra indslag på DR Ultra, se Litteratur & Links.

3. Snak om filmene (15 min)

Inddel eleverne i par og bed dem arbejde med følgende spørgsmål:

- *Hvad laver vennerne, når de er sammen? Hvad laver I med jeres venner? Ligner det?*
- *Hvordan hjælper vennerne i filmene hinanden? Find eksempler på, hvordan I og jeres venner hjælper hinanden i hverdagen.*
- *Magnus er hurtig til at finde en skammel til Hjalte, hvilket Hjalte synes er ret dejligt, men også irriterende. Kan man hjælpe hinanden for meget? Hvad er en god balance?*
- *Tristan opsummer hvad Tristan siger, hvis det er lidt utydeligt – er det ok?*
- *Hvis Carla bliver sur, prøver Liva at få hende til at grine, eller de tager en pause med hver deres telefon. Er det strengt, at Liva skal tage sådan et hensyn?*
- *Har I venner som har et handicap? Hvilke handicaps? Kunne I forestille jer at være venner med et barn med handicap?*

4. Afrunding (5 min)

Saml op på spørgsmålene i klassen.

Fortæl om handicap ud fra *Faktaark 1*. (NB! Spring det over, hvis du følger op med aktiviteten *Hvad er handicap?*).

Spørg eleverne hvad de lærte af aktiviteten.

Rund af med at sige at vi alle er forskellige, og at vi alle har brug for en ven.

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra materialet ”Udenfor”, Amondo, 2019.

Gode venskaber

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
45 min.	Eleverne sætter ord på, hvad venskab er og forholder sig til, om det er anderledes, hvis en ven har et handicap	Tegn to tændstikmænd eller smileys på tavlen.	4 post-its til hver gruppe (eller papstykker) Tuscher til hver gruppe Tavle/flip-over

LÆRINGSMÅL

- Eleverne kan sætte ord på, hvad venskab er.
- Eleverne forstår, at venskab ikke er defineret af, om børn har et handicap eller ej.

SÅDAN GØR DU:

1. Indledende brainstorm (10 min)

Tegn to tændstikmænd eller smileys på en tavle eller flip-over og fortæl klassen, at de her ser to børn, som er venner. Fortæl at I skal arbejde med venskaber, og hvad der kendetegner gode venner.

Del eleverne ind i grupper af 4-5 personer og giv hver gruppe fire post-its. Bed grupperne hver for sig at skrive fire ting, som karakteriserer et godt venskab. De skal skrive en ting på hver post-it.

2. Har I det hele med? (15 min)

Bed en repræsentant fra første gruppe om at komme op til tegningen af børnene og placere gruppens post-its rundt om børnene på tavlen og forklare, hvad der står. Derefter gruppe 2 osv. Hjælp eleverne med at gruppere post-its sedler, som passer sammen, efterhånden som de sætter dem op.

Lad eleverne diskutere, om de synes post-it-sedlerne dækker, hvad der karakteriserer et godt venskab. Mangler der noget?

Saml op og tilføj ting de synes, de mangler. Evt.:

- Have det sjovt
- Respekt
- Samme interesser
- Lytter
- Stole på hinanden
- Viser omsorg
- Er ærlige
- Tale om svære ting
- Er meget sammen

3. Saml op på venskaber (15 min)

Tal om følgende med eleverne i plenum:

- *Var det svært at finde de fire ting i grupperne? Var I enige?*
- *Hvilke ting er nævnt flest gange? Hvor er den største gruppering af sedler? Er det de vigtigste?*
- *Hvorfor er (f.eks. respekt) vigtigt?*
- *Ville I skrive andre ting på sedlerne, hvis børnene var meget forskellige, og et barn f.eks. havde et handicap, kom fra et andet land, eller havde en anden hudfarve end det andet barn? Hvorfor/hvorfor ikke?*
- *Er I selv eller kender I nogen, som er venner med et barn med handicap? Hvad laver de sammen?*
- *Hvilke barrierer synes I, der kunne være for at blive ven med et barn med et handicap?*
- *Hvad kunne man gøre for at overvinde barriererne?*

4. Afrunding og evaluering (5 min)

Spørg eleverne:

- *Hvorfor tror I, at vi lavede denne øvelse, og hvad betyder den?*

Afrund ved at sige at venskaber er vigtige.

Alle har brug for en ven for at trives og være glad, for at vokse op og udvikle sig og for at være tryk og parat til at lære nyt. Det gælder for alle børn – både børn med og uden handicap.

Hvad er handicap?

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
30-60 min.	1-3: Eleverne lyster typer af handicap og taler om definitionen på handicap. 4-5: Eleverne oplever et handicap og taler om barrierer. I kan lave alle trin el. trin 1-3 og 4-5 hver for sig.	Læs faktaark 1. Print definitionen på handicap til alle elever. Vælg om du vil lave hele aktiviteten eller kun 1-3 el. 4-5.	Kopier af definitionen på handicap. Tørklæder, pap el. avis.

LÆRINGSMÅL

- At sætte ord på handicap og forstå vigtigheden af at adskille personen og handicapet.
- At opleve et handicap og have empati for de udfordringer man kan møde.
- At forholde sig til barrierer i samfundet og hvordan de mindskes.

SÅDAN GØR DU:

1. Typer af handicap (15 min)

Fortæl eleverne at I skal arbejde med, hvad handicap er. Spørg eleverne om følgende:

- *Hvilke handicap kender I til? (skriv på tavlen)*
- *Mangler der nogle typer handicap? (tilføj)*
- *Handicap kan være både fysiske, psykiske, intellektuelle og sensoriske – kan vi tilføje flere typer handicap til listen? (tilføj evt.)*

Fortæl at de fleste tænker på synlige handicap som dværgvækst, muskelsvind, Downs syndrom osv. Men mange handicap er helt eller delvist usynlige såsom autisme, ADHD, ordblindhed, angst og depression, kroniske betændelser osv.

2. Hvad er handicap? (10 min)

Bed eleverne tale to og to om, hvad handicap er, og hvordan de vil forklare, hvad handicap er.

Hør to til tre forklaringer i plenum og del derefter definitionen på handicap fra FN's Handicapkonvention ud (se *Faktaark 1*).

Bed grupperne læse definitionen og diskutere følgende:

- *Adskiller FN's definition på handicap sig fra de forklaringer, I havde i klassen? Hvordan?*
- *Hvorfor tror I, at der står 'personer med handicap' og ikke 'handicappede'?*
- *Tror I, at det er nemmere eller sværere at have et usynligt end et synligt handicap? Hvorfor/hvorfor ikke?*

3. Opsamling og evaluering (5 min)

Hør nogle af gruppernes svar. Fortæl om handicap definitionen ud fra *Faktaark 1*. Spørg hvad eleverne lærte af aktiviteten.

4. Oplev et handicap (15 min)

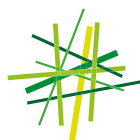
Del eleverne ind i 3-6 grupper. Fortæl at de skal opleve et handicap og de barrierer børn med handicap kan møde i hverdagen.

Giv hver gruppe et instruktionskort og rekvisitter (evt. 2 grupper af hver) og bed dem gennemføre instruktionen. Hvis I har tid, kan grupperne bytte.

5. Opsamling og evaluering (15 min)

Saml op ved at fortælle eleverne, at handicap kommer i mange former og grader, og at ikke alle børn med handicap har det som beskrevet på instruktionskortene. Spørg eleverne:

- *Hvordan oplevede I at have et handicap? Hvordan var det at opleve et andet barn med handicap?*
- *Hvilke barrierer mødte børnene med handicap? (f.eks. larm, mange/høje trappetrin, manglende blindskrift).*
- *Var det nemmere eller sværere at have et usynligt handicap end et synligt handicap?*
- *Hvad kunne have hjulpet børnene med handicap?*
- *Hvad kan vi gøre bedre på skolen for børn med handicap?*
- *Hvad lærte I af aktiviteten?*

KOPIARK

Kopier instruktionskortene og klip ud så hver gruppe har et.

INSTRUKTIONSKORT 1: ET BARN DER MANGLER EN ARM

Gå sammen to og to (eller tre) og prøv på skift, hvordan det er at mangle en arm.

En person i hvert par får armen bundet på ryggen med et tørklæde. Den anden observerer og hjælper.

HUSK: Lev jer ind i rollen, men overdriv ikke. Dette er, hvad nogen børn oplever i virkeligheden.

Prøv følgende:

- Finde en bog frem i skoletasken og slå op på side 10
- Komme ind og ud af skolen
- Gå på toilettet
- Prøve legepladsen
- Find selv på mere til tiden er gået

INSTRUKTIONSKORT 2: ET BARN DER ER BLIND

Gå sammen to og to (eller tre) og prøv på skift hvordan det er at være blind.

En person i hvert par får bind for øjnene. Den anden hjælper, læser op og observerer, hvad der sker.

HUSK: Lev jer ind i rollen, men overdriv ikke. Dette er, hvad nogen børn oplever i virkeligheden.

Prøv følgende:

- Finde en bog frem i skoletasken og slå op på side 10
- Komme ind og ud af skolen
- Gå på toilettet
- Prøve legepladsen
- Find selv på mere til tiden er gået

INSTRUKTIONSKORT 3: ET BARN MED AUTISME

Fordel rollerne imellem jer (er I flere end 5, kan flere få samme rolle. Er i færre, kan I skære en rolle fra)

Læs op for person 1 i ca. 5 min. Skift derefter roller. I skal samles i plenum efter 15 min.

HUSK: Lev jer ind i rollen, men overdriv ikke. Dette er, hvad nogen børn oplever i virkeligheden

Roller:

- *Person 1:* Du er et barn med autisme. Du skal prøve at høre, hvad person 2 læser op for dig. Du skal forsøge at ignorere alle andre.
- *Person 2:* Tag en tilfældig bog og læs med normal stemme et afsnit op fra bogen til person 1. Prøv ikke at overdøve lydene fra de andre personer. Spørg til sidst person 1, hvad det var du læste op.
- *Person 3:* Find et stykke pap eller en avis og stil dig bag person 1. Når person 2 begynder at læse, gnider du kanten af papret/avisen mod person 1's nakke igen og igen. Det må ikke gøre ondt.
- *Person 4:* Tag en anden bog og stil dig tæt på person 1 og læs med høj stemme fra den hele tiden.
- *Person 5:* Stil dig tæt på person 1 og rør ham/hende gentagne gange på hovedet og skulderen.

Et skridt frem

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
30 min.	Vi er alle lige, men nogen oplever flere barrierer i samfundet. Eleverne prøver en rolle og rykker frem fra en startlinje afhængig af deres chancer og muligheder i livet.	Find et sted med god plads. Print kopiark og klip ud så hver elev får en rolle (flere kan få samme).	Kopiark: Rollesedler til elever. Lærerark: Situationer og begivenheder. Evt. musik.

LÆRINGSMÅL

- At erfare hvordan vi oplever forskellige barrierer for at deltage i samfundet.
- At kunne sætte sig i andres sted og føle empati og forståelse for de, der har færre muligheder.
- At forholde sig til egne og andres fordomme.

SÅDAN GØR DU:

1. Tag rollen på dig (5 min)

Skab en rolig atmosfære evt. med stille musik. Bed eleverne trække ét rollekort fra *kopiarket* hver. De må ikke vise deres kort til hinanden.

Bed eleverne læse deres rolle grundigt og begynde at sætte sig ind i deres rolle, og hvordan det vil være at være den person.

Fortæl at du nu vil læse nogle spørgsmål op, de skal tænke over ud fra deres rollekort. De kan evt. lukke øjnene imens. Læs følgende spørgsmål op med tid til at tænke ind imellem:

- *Hvordan havde du det, da du var lille? Hvad kunne du godt lide at lege?*
- *Hvordan bor du?*
- *Hvad laver/lavede dine forældre?*
- *Hvordan er din hverdag?*
- *Hvad laver du med dine venner?*
- *Hvad laver du om morgenen, om eftermiddagen, om aftenen?*
- *Hvad kan du godt lide/hvad er du bange for?*

2. Prøv rollen (15 min)

Bed eleverne rejse sig stille op og placere sig på en linje skulder ved skulder som ved en startlinje. Fortæl at du vil læse nogle udsagn op, som de skal forholde sig til i deres rolle. Hvis de er enige i det, der bliver sagt, skal de tage et skridt frem. Ellers skal de blive stående.

Læs udsagnene fra *lærerarket* op et ad gangen. Hold en pause mellem hvert udsagn, så eleverne får tid til at tænke

sig om og træde et skridt frem og se, hvor de står i forhold til de andre elever.

Til slut beder du alle om at lægge godt mærke til, hvor de står i forhold til de andre i klassen. Giv derefter eleverne et par minutter til at komme ud af rollen, førend I samler op i plenum.

3. Opsamling og afrunding (10 min)

Saml op på aktiviteten med følgende spørgsmål:

- Hvad oplevede I under aktiviteten?*
- Hvad følte I, når I trådte frem - eller måtte blive stående? Lagde I mærke til, hvordan I flyttede jer i forhold til hinanden?*
- Blev I opmærksomme på noget, I normalt tager for givet?*
- Hvordan afspejler aktiviteten samfundet?*
- Kan I gætte hinandens roller? Lad eleverne fortælle, hvad deres roller var.*

Tal om diskrimination og barrierer som vi kan opleve, når vi deltager i samfundet:

- Hvilke barrierer for at deltage i samfundet oplevede de forskellige roller?*
- Oplevede de nogle former for diskrimination eller krænkelse af deres menneskerettigheder? Hvilke?*
- Hvad skal der til for at nedbryde de barrierer, mennesker oplever for at deltage på lige fod i samfundet? Hvem har ansvar for at gøre hvad? (staten, skolen, forældre, dem selv).*

Tal om stereotyper og fordomme, og hvordan de to ting kan have haft indflydelse på elevernes forståelse af deres rolle (se evt. begrebsafklaring i aktiviteten Tre sandheder og en løgn).

Brug f.eks. følgende spørgsmål:

- i. Hvad stod på rollekortet, og hvad tilføjede du selv?
- j. Byggede I det, I tilføjede, på jeres personlige erfaringer og folk I kender, eller ting I har læst eller hørt?
- k. Hvor troværdige er jeres kilder og dermed fremstillingen af jeres rolle?

Tal om fordomme og stereotyper, og om hvordan elevernes rolle måske kunne være helt anderledes, end de tror. Formulér sammen eksempler på, hvordan rollen kunne have været anderledes.

TIP: Efter aktiviteten kan I evt. se og tale om en eller flere små film om fordomme og diskrimination f.eks.:

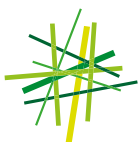
- [Fjern fordommene](#) (1 min)
- [Diskrimination gør ondt](#) (1 min)
- [At gå i ét med tapetet](#) (1 min)

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra materialet "Compass", Europarådet, 2002 (rev. 2020)

LÆRERARK:

Læs følgende udsagn op for eleverne, når de står på række.

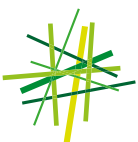
- *Jeg har altid kunne få de samme ting til jul som mine klassekammerater.*
- *Jeg føler, min mening bliver respekteret, når jeg siger noget.*
- *Jeg har aldrig haft svært ved at få venner.*
- *Jeg kommer rundt i byen uden at tænke over dørtrin og trapper.*
- *Der er aldrig nogen, der har spurgt mig, om jeg er en pige eller en dreng.*
- *Når jeg går til sport, tænker jeg ikke over, hvor og hvordan jeg skal klæde om.*
- *Folk spørger mig tit til råds om forskellige ting.*
- *Jeg har aldrig været nødt til at fortælle om mit handicap.*
- *Jeg ved, hvor jeg kan få hjælp og gode råd, hvis jeg har brug for det.*
- *Jeg har aldrig oplevet fordomme eller følt mig diskrimineret.*
- *Min familie har altid kunne tage på ferie uden problemer, når vi har haft lyst.*
- *Jeg kan nemt invitere venner hjem til middag.*
- *Jeg har et spændende liv og ser lyst på min fremtid.*
- *Jeg synes, det er nemt at gå i skole og føler jeg frit kan vælge, hvad jeg vil lave efter skolen.*
- *Der er aldrig nogen, der har spurgt mig, hvor i verden jeg kommer fra – oprindeligt.*
- *Jeg er aldrig blevet kaldt noget negativt pga. mit udseende, hvordan jeg klæder mig, eller hvor jeg kommer fra.*
- *Jeg kan være kæreste med den person, jeg vil, uden mine venner eller familie bliver sure.*
- *Jeg er ikke bange for fremtiden.*
- *Jeg er ikke bange for at blive chikaneret eller drillet i skolen eller på gaden.*

KOPIARK - ROLLEKORT

Kopier og klip ud. Fordel mellem eleverne.

Din mor er en arbejdsløs, enlig mor, der fik dig, da hun var 20 år.	Du sidder i ledelsen af et ungdomsparti, hvor moderpartiet sidder i regering.
Du går i 6. klasse og bor i en lille by ude på landet. Du sidder i kørestol.	Du er søn af en pakistansk indvandrer, som har en succesfuld restaurant.
Du bor hjemme med dine forældre, der er meget religiøse.	Du er datter af USA's ambassadør.
Du er 12 år og født med en drengs krop, men har siden børnehaven følt dig som en pige.	Din far ejer et stort firma, der sælger IT-software til udlandet.
Du er en dreng på 13 år. Dine interesser er basketball og gaming.	Du er 11 år og synshæmmet.
Du er 15 år gammel og har angst, som gør, at du ofte bliver på dit værelse.	Din mor er en popstjerne med afrikansk baggrund.
Du er en 14-årig pige, som er ordblind og elsker at gå tur med din hund.	Din far er blevet smidt ud af sin lejlighed, og du bor derfor hos din farmor.
Du er sammen med din familie flygtet hertil fra Syrien. Du går i 9. klasse og vil gerne være fodboldspiller.	Du er 11 år og søn af en landmand i en lille landsby langt ude på landet.
Du er 14 år og drømmer om at blive politibetjent.	Du bor alene sammen med din far, som er sygemeldt på grund af kroniske smerter.
Du er 16 år og bor på et bosted for børn med handicap.	Du er homoseksuel og vil gerne være bilmekaniker.
Du bor i en storby og drømmer om at arbejde som professionel danser.	Du er en 11-årig dreng med ADHD, som elsker at gå til springgymnastik.

Tre sandheder og en løgn

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
30 min.	Eleverne skriver tre sandheder og en løgn om sig selv, som de andre skal gætte.	Ingen.	Et stykke papir til hver elev.

LÆRINGSMÅL

- At anerkende at vi alle har antagelser om hinanden, og at de nogle gange bygger på fordomme.
- At udvikle en følelse af solidaritet med mennesker, der bliver diskrimineret.

SÅDAN GØR DU:

1. Skriv fire oplysninger (5 min)

Giv hver elev et blankt stykke papir og bed dem skrive deres navn og fire oplysninger om sig selv på papiret. Forklar at tre oplysninger skal være fakta, og en skal være løgn. For eksempel "Maria kan lide at synge, elsker is, går til spejder og spiller skak".

2. Gæt en løgn (10 min)

Bed eleverne cirkulere rundt mellem hinanden med deres papir. Når du siger stop, skal eleverne gå sammen to og to og vise hinanden de fire oplysninger og forsøge at gætte, hvilken der er en løgn. Bed dem cirkulere en gang til og finde en ny partner, når du siger stop og gentag øvelsen.

3. Forestillinger om hinanden (10 min)

Bed eleverne cirkulere en tredje gang og finde en sidste partner, som de taler om følgende med:

- *Var det let at finde løggen?*
- *Hvordan fandt du frem til, hvilke oplysninger, der var rigtige, og hvilken der var løgn?*
- *Tog du udgangspunkt i nogle forestillinger, du havde om personen? Hvilke?*
- *Var dine forestillinger korrekte? Hvilke var/hvilke ikke?*

I plenum samler I op ved at skrive på tavlen, hvilke forestillinger eleverne havde om hinanden, der ikke var sande, og hvilke der var sande.

4. Afrunding og evaluering (5 min)

Spørg eleverne:

- *Hvorfor tror I, at vi lavede denne aktivitet, og hvad betyder den?*

Afrund ved at sige at de forestillinger vi har om hinanden ikke altid er korrekte. De er ofte blot baseret på, hvad vi ser f.eks. en persons køn, hudfarve, religion, hvor de kommer fra, eller om de har et (synligt) handicap. Vores forestillinger om andre grupper kan komme fra medierne, familie og venner og kan være baseret på stereotyper og fordomme (se begrebsafklaring nedenfor). Vores fordomme kan få os til at behandle andre diskriminerende.

Spørg eleverne:

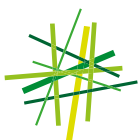
- *Hvad kan vi gøre i fremtiden for at blive bedre til at lære mere om hinanden uden fordomme?*

TIP: Hvis I har mere tid, kan I se filmene listet under aktiviteten 'Et skridt frem'.

BEGREBSAFKLARING:

- *Stereotyper* er forestillinger, der er baseret på en generalisering om en hel gruppe eller kategori af mennesker uden hensyntagen til individuelle træk.
- *Fordomme* er forudfattede holdninger, som ikke er baseret på viden eller rationel tankegang, altså uden baggrund i fakta. Fordomme opstår på baggrund af stereotype opfattelser af bestemte grupper i samfundet. Fordomme er ofte negative og kan føre til ulovlig forskelsbehandling.

Aktiviteten er udviklet ud fra "Write for Rights - A Human Rights Education Toolkit", Amnesty, 2018

Selvportræt og fællesportræt

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
45-90 min.	Eleverne laver et selvportræt som en blomst, der er en del af et fællesportræt af klassen.	Print et billede af hver elev el. bed dem medbringe et. Alternativt kan de tegne et.	Portrætbilleder af elever, pap i forskellige farver, sakse, lim, tuscher mm.
LÆRINGSMÅL			
<ul style="list-style-type: none"> • At anerkende at vi alle er forskellige, og alle er ligeværdige. • At vi alle har ret til at være den, vi er, og at der kan være forskel på ens egen og andres opfattelse. • At anerkende at vi alle er noget værd i os selv, og vi er noget særligt, når vi er sammen. 			

SÅDAN GØR DU:

1. Introducér aktiviteten (5 min)

Tal med eleverne om ligheder og forskelle på mennesker. Spørg f.eks. om følgende:

- *Hvilke kendetegn bruger vi til at beskrive hinanden som mennesker? F.eks. hvordan vi ser ud og ting vi kan og gør, baggrund osv.*
- *For eksempel navn, hudfarve, interesser, et handicap, opførsel (alvorlig, sjov, sød osv.).*

Tal om at andres opfattelse af én kan adskille sig fra ens egen selvopfattelse og identitet. Tal også om, at man har ret til at blive behandlet ligeværdigt, selvom vi er forskellige.

Fortæl at I skal lave et portræt af jeres klasse, som både skal vise jeres forskelligheder og ligheder. Hver elev skal lave en blomst, der viser, hvem de er. Alle blomsterne er noget helt særligt med hver sin farve, størrelse og duft. Nogle vokser i tør jord, andre i våd og nogen på buske.

2. Lav selvportrætter (15-45 min)

Bed hver elev lave en blomst som et portræt af dem selv. De skal klippe en blomst i pap med en midte med kronblade rundt om. I midten af blomsten skal de sætte et billede af deres ansigt (eller tegne), og på kronbladene skal de skrive ting, der er med til at karakterisere dem f.eks. nogle af de ting, som I talte om indledningsvist.

Klæb alle jeres blomster op på en stor plakat i en vase af pap.

TIP: De større elever kan evt. tegne blomsterne på en computer i stedet for at klippe og klistre.

3. Præsentation og opsamling (15-30 min)

Hæng plakaten op, så alle elever kan se den. Præsenter blomsterne ved a) eller b):

- Lad en anden elev fortælle, hvad eleven kan se om personen ud fra blomsten.*
- Bed eleven selv fortælle, hvorfor de har lavet blomsten, som de har, og hvad den viser.*

Tal sammen om hvilket nyt billede, der skabes, når blomsterne er sat sammen i vasen.

- *Hvad symboliserer vasen med blomster?*
- *Hvad tror I andre vil se, når de ser vasen? Hvad vil de se om klassen?*
- *Find 3-5 ord, der kendetegner klassen og skriv dem på vasen f.eks. '6.a: Åben, sej, forskellig'.*

Saml op ved at sige at alle blomsterne er forskellige med hver deres særlige skønhed. Når de sættes sammen i en vase, får man en stor, flot buket; et mangfoldigt fællesskab. Uden blomsterne ville vasen være tom og kedelig.

4. Afrunding og evaluering (10 min)

Tal med klassen om:

- *Hvad synes I om aktiviteten? Hvad lærte I?*
- *Har I lært noget nyt om jer selv, jeres klassekammerater, vores klassefællesskab?*
- *Hvad viser aktiviteten om fordomme, mangfoldighed og ligeværd?*
- *Er der noget, I vil ændre I klassens måde at være sammen på? Hvordan gør vi det?*

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra "Medborger Værktøjskassen", Rasmussen og Wybrandt, 2011 og "Exploring Childrens Rights", Council of Europe, 2007.

Mobning – nej tak

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
30-60 min.	Aktiviteten har tre dele, der kan laves hver for sig eller sammen. Del 1: Sæt ord på, hvornår man er en god/dårlig klassekammerat. Del 2: Rollespil om mobning. Del 3: Trivselsregler.	Vælg de dele du vil lave.	Print evt. denne side til eleverne, så de har instruktionerne. Del 3: Papir og evt. tuscher, magasiner, sakse til illustration.

LÆRINGSMÅL

- At sætte ord på mobning, og hvad der er en god/dårlig klassekammerat.
- At blive enige om, hvad der gør klassen til et rart sted at være.

SÅDAN GØR DU:

DEL 1: Hvad er en god kammerat (30 min)

Diskutér i klassen, hvornår man er en god kammerat, og hvornår man ikke er det.

Inddel eleverne i grupper af 3-4 personer. Bed dem svare på følgende spørgsmål:

1. Hvad er en god klassekammerat?
2. Hvorfor er det vigtigt at have gode klassekammerater?
3. Hvad er en god klassekammerat ikke?
4. Hvad sker der, når man ikke er en god klassekammerat?
5. Hvorfor mobber man egentlig?
6. Hvordan har vi det, når vi bliver mobbet?
7. Hvordan har vi det, når vi mobber?

Saml op og spørg eleverne, hvad han eller hun har gjort for at være en god klassekammerat i det seneste stykke tid.

Bed hver gruppe om at lave en liste med fem punkter, der har overskriften: 'Jeg er en god kammerat, når ...'.

Bed grupperne præsentere deres punkter.

DEL 2: Rollespil om mobning (30 min)

Hver gruppe skal vælge en af disse to situationer:

1. 'En pige bliver drillet af en gruppe piger fra klassen. Den ene pige tager hendes bog fra hende. Da hun prøver at tage den tilbage, begynder pigerne at kaste bogen mellem hinanden.'
2. 'På vej hjem fra skole støder en dreng på to drenge fra sin parallelklasse. Den ene dreng er den styrende og dominerende, den anden er medløber. Drengene mobber drengen med, at han går mærkeligt, fordi han har

skinner på sine ben. De griner og optager film af ham, som de siger, de vil lægge på internettet.'

Giv eleverne tid til at forberede situationerne som et rollespil. De skal forberede to: et hvor der står klassekammerater ved siden af, der hjælper den, der bliver mobbet, et hvor der står klassekammerater, der ikke hjælper.

Bed grupperne om at udføre rollespillene for hinanden. Spørg hvordan det var at udføre et rollespil som dårlige/gode klassekammerater.

DEL 3: Klassens trivselsregler (30 min)

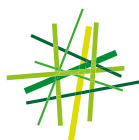
Formulér sammen med eleverne klassens trivselsregler. F.eks. 'vi vil ikke mobbe hinanden' eller 'alle skal kunne være sammen med alle'.

Det er vigtigt, at eleverne selv bestemmer reglerne. I kan evt. illustrere reglerne med tegninger eller udklip fra magasiner. Præsenter trivselsreglerne i klassen og hæng dem op.

Afslut med følgende spørgsmål:

- Hvorfor er trivselsreglerne vigtige?
- Hvad kan man gøre, hvis nogen ikke overholder dem?
- Hvordan kan vi hjælpe hinanden med at overholde reglerne?

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet", Rasmussen, 2014, MIO og Institut for Menneskerettigheder.

Fotosafari om barrierer

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
90 min.	Eleverne laver en fotoudstilling om barrierer for børn med handicap i og omkring skolen og formulerer deres egne holdninger til barrierer.	Skaf mobiltelefoner el. iPads.	Kameraer, computer, printer.

LÆRINGSMÅL

- At øge bevidstheden om de barrierer for deltagelse, børn med handicap kan opleve i skolen.
- At udvikle evner til at observere, fremme solidaritet og motivation til at arbejde for lige behandling.

SÅDAN GØR DU:

1. Introducér aktiviteten (10 min)

Fortæl eleverne, at I skal på en fotosafari, hvor I skal tage fotos af de barrierer, børn med handicap møder i og omkring skolen.

Start med at lave en brainstorm over typer af handicap og skriv på tavlen (se instruktion i klasseaktiviteten *Hvad er handicap?*). Spring over, hvis I har lavet brainstormen allerede.

2. Fotosafari (30 min)

Inddel klassen i grupper og bed dem vælge et handicap, som de gerne vil undersøge nærmere.

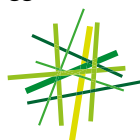
Forklar at grupperne skal på fotosafari og udforske skolen gennem øjnene på et barn med dette handicap.

De skal ikke opføre sig som barnet med handicap, men forestille sig, hvordan det er at være den person. Hvordan ser dagen ud? Hvilke barrierer vil de møde for at kunne deltage fuldt ud og på lige fod med andre børn? Vil de kunne anvende alle faciliteter og muligheder i skolen? Tal om, at barrierer ikke kun er fysiske som høje trappesten, manglende kørestolsrampe eller dårlig lyd, men også kan være f.eks. regler, uklare instruktioner, diskrimination og fordomme.

Bed eleverne tage billeder af steder og situationer som dokumentation. Aftal hvornår I skal vende tilbage til klassen.

3. Lav fotoudstilling (40 min)

Bed hver gruppe om at vælge deres 2-4 bedste billeder. Print dem ud og sæt dem op på en planche og hæng på væggen. Sæt ikke titel på.

Inviter eleverne på fotoudstilling og se hinandens plancher. De skal gætte på, hvilke handicap og barrierer, der er præsenteret. Bed derefter hver gruppe forklare de barrierer fotografierne viser.

4. Opsamling og evaluering (10 min)

Tal med eleverne om:

- *Var der noget, der undrede jer eller noget, der var særligt interessant ved denne aktivitet?*
- *Var det svært at forestille jer den person med det handicap, I havde valgt?*
- *Er der andre børn end børn med handicap, som kan opleve barrierer for at deltage i skolen? (fattigdom, sprog, seksuel orientering).*
- *Hvordan skal vi sikre børn med handicap lige deltagelse? Hvem har ansvaret?*

Vis eleverne tegningen i *Tips til undervisningen* og spørg dem, hvad viser det? Fortæl at alle mennesker har ret til ligebehandling. Men at behandle alle lige er ikke nødvendigvis at behandle alle ens.

- *Er I enige i, at vi nogle gange skal behandle folk forskelligt for at give dem de samme muligheder. Hvorfor/hvorfor ikke?*

TIP:

- Vis jeres udstilling på skolen, et forældremøde eller det lokale bibliotek.
- Tjek sammen status på rettigheder for personer med handicap på <https://handicapbarometer.dk/>

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra materialet "Compass", Europarådet, 2002 (rev. 2020)

Alle med til sport

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
45-90 min.	Eleverne opfinder nye sportsgrene alle kan deltage i uanset handicap.	Læs faktaark 1 og 2 samt evt. 3. Find materialer til sportsgrene og handicap. Kopier rollekort og klip ud.	Bolde, bat, kegler mm. Ørepropper, vat, tørklæder, bandage, kontorstol, klods, krykker/stok. Rollekort.

LÆRINGSMÅL

- At skabe opmærksomhed om de barrierer, der kan være for deltagelse på lige fod med andre.
- At bruge sin medbestemmelse og kreativt udvikle noget i samarbejde med andre.
- At udvikle respekt for forskelligheder og opbakning om inklusion især af børn med handicap.

SÅDAN GØR DU:

1. Introducér aktiviteten (5 min)

Spørg eleverne om de kender til f.eks. kørestolsrugby eller de paralympiske lege. Fortæl at de skal opfinde en ny sportsgren, hvor børn med forskellige funktionsnedsættelser kan være med.

2. Lav sportsgrenene (15 min)

Inddel klassen i grupper af 6-8 personer. Bland grupperne så der er elever med forskellig højde, briller, fysik mv.

Bed eleverne trække rollekortene (evt. fra en hat). Giv eleverne med handicap kort tid til at komme ind i rollen og f.eks. tage bind for øjnene, binde en arm bag ryggen osv.

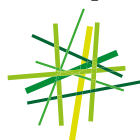
Forklar at hver gruppe har 20 min. til at udvikle en sportsgren, som alle i gruppen kan deltage i med de funktionsnedsættelser, deres rolle har. De kan evt. bruge noget af det udstyr, du har stillet frem (bolde, bat osv.).

Det er op til hver gruppe at bestemme mål og regler for det nye spil. Det eneste kriterium er, at spillet skal omfatte en form for fysisk aktivitet, der øger deltagernes puls i op til et kvarter.

Alle i gruppen skal deltage i planlægningen.

3. Prøv sportsgrenene (15-45 min)

Lad grupperne prøve hinandens sportsgren. Hvis I har god tid, kan de prøve det længe og måske prøve mere end en af de nye sportsgrene. Har I kun kort tid, prøver hver gruppe kun ét andet spil. Lad evt. en fra gruppen instruere, mens de andre i gruppen prøver de andres spil, for at flere kan spille på en gang.

4. Opsamling og evaluering (10 min)

Start med at fortælle, hvordan du observerede, at de samarbejdede og havde det sjovt.

Hvis nogle ikke nåede at blive færdige, så fortæl at det også er svært i virkeligheden, og det ikke betyder, at de mislykkedes med projektet. Det var vigtige overvejelser og erfaringer, de gjorde sig.

Spørg derefter ind til sportsgrenene, handicap og deltagelse:

- *Hvordan gik det med at designe sportsgrenene? Hvad gjorde I for at undgå barrierer for personerne med handicap?*
- *Var det svært for personerne med handicap at spille jeres rolle? Blev det realistisk? Fik I bidraget til udviklingen af sportsgrenen?*
- *Hvilke former for kompromiser lavede I for at sikre, at alle kunne deltage?*
- *Hvordan synes I, det skal være at være ung med handicap i Danmark?*
- *Tror I, at deres rettigheder bliver respekteret? Hvis ikke, hvad tror I bliver mindst respekteret, og hvad tror I det skyldes?*
- *Hvilke barrierer tror I, børn med handicap oftest møder for at deltage på lige fod med andre børn i skole og fritid? Hvad skal der til for at overvinde de barrierer?*

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra materialet "Compass", Europarådet, 2002 (rev. 2020)

KOPIARK - ROLLEKORT

Kopier og klip ud. Fordel mellem eleverne.

Du er en døv person.

Tag ørepropper i. Du kan tale men ikke høre.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person med nedsat hørelse.

Sæt vat i ørerne.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du sidder i en kørestol.

Sæt dig i kørestolen (f.eks. en kontorstol med hjul) og prøv at styre den.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person med én arm.

Bed en klassekammerat om at hjælpe dig med at binde din arm fast bag på ryggen med et tørklæde.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person uden arme.

Bed en klassekammerat om at hjælpe dig med at binde dine arme fast bag på ryggen med et tørklæde.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person, der halter.

Bed en klassekammerat om at hjælpe dig med at binde en klods under den ene fod, så det føles som om, at det ene ben er længere end det andet.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person med ét ben.

Bed en klassekammerat om at hjælpe dig med at binde din ene fod op langs dit lår med et tørklæde (er det for svært, så nøjes med at hinke og undgå at bruge det ene ben). Brug krykker eller stok.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person, der er blind.

Sæt bind for øjnene.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person med autisme.

Du har svært ved at afkode andre, skabe dig et overblik og håndtere uforudsete og uforberedte ændringer. Du går op i detaljer, er følsom overfor sanseindtryk som støj og lugte og kan hurtigt blive vred.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

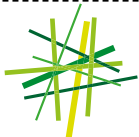
Du er en person med ADHD.

Du har svært ved at koncentrere dig og holde opmærksomheden. Hvis du er en dreng, er du tit urolig og har gang i flere ting på en gang i et højt tempo. Er du en pige, er du tit stille og dagdrømmer.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Du er en person uden noget handicap.

Prøv at udfylde din rolle så realistisk som muligt uden at overdrive eller ende i stereotyper.

Klassens grundlov

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
45-60 min.	Eleverne deltager aktivt i at bestemme rettigheder i klassen, som samles i klassens grundlov.	Læs fakta ark 3.	Flip-over papir og tuscher.

LÆRINGSMÅL

- At deltage aktivt i at skabe og enes om en række regler og ansvar i klassen.
- At opleve at vi kan gøre en forskel i vores dagligdag.
- At lære om rettigheder og ansvar som en del af hverdagen.

SÅDAN GØR DU:

1. Lav rettigheder for klassen (15 min)

Fortæl eleverne at for at få et trykt og godt miljø i klassen, hvor alle trives og lærer noget, skal de lave nogle fælles regler - en grundlov for klassen. De skal selv deltage aktivt i udviklingen af reglerne og tage medansvar for, at de bliver holdt.

Spørg hvad eleverne forstår ved regler og ansvar. Tal med dem om, hvilke regelsæt de kender til f.eks. grundloven, FN's Børnekonvention, skolens regler, regler derhjemme, til fodbold osv.

Tal med eleverne om, hvad der skal til for at sikre et godt og trykt læringsmiljø f.eks. at der er ro, at man føler sig set, hørt, respekteret, har indflydelse på undervisningen mv. Skal der noget særligt til for at inkludere elever med særlige behov i klassen f.eks. hvis et barn har et handicap?

Opdel eleverne i mindre grupper, som hver skal foreslå 2-3 rettigheder for klassen. De skal forsøge at formulere i sætninger som "Alle har ret til ... (f.eks. at sige sin mening i klassen)". De skal forsøge at undgå at skrive "man må ikke...".

2. Fælles opsamling (15-30 min)

Grupperne fremlægger på skift de rettigheder, de har skrevet ned. Skriv dem op på en flip-over.

Når alle grupperes forslag er skrevet op, skal I sammen forsøge at finde frem til én samlet grundlov for klassen. Tal med klassen om:

- Kan nogle af disse rettigheder kombineres?
- Kan nogle af dem undværes?
- Er der andre rettigheder, der skal tilføjes?

Afslut med at spørge, hvad der skal til for, at klassens grundlov kommer til at fungere. F.eks.:

- *Hvilket ansvar har I hver især for at sikre, at alle kan nyde godt af de rettigheder, I har vedtaget (tag et par eksempler).*
- *Vil I selv overholde de regler, I har vedtaget?*
- *Hvem er ansvarlig for at sikre, at alle følger 'klassens grundlov'?*
- *Hvad gør vi, hvis én overtræder klassens grundlov?*

Renskriv 'klassens grundlov' og hæng den op i klassen. Fortæl eleverne at de nu har lavet et sæt fælles regler for at arbejde og være sammen, og at de gælder for både elever og lærere.

TIP:

- I kan illustrere jeres grundlov med tegninger.
- Brug jeres grundlov ved konflikt og problemer.

3. Afrunding og evaluering (15 min)

Tal med eleverne om:

- *Var det nemt at udarbejde en liste med rettigheder og ansvar?*
- *Var der nogen idéer til rettigheder, som gruppen ikke kunne enes om? Hvorfor?*
- *Hvad har I lært om jer selv i denne aktivitet?*
- *Hvad har I lært om regler og ansvar?*
- *Sammenlign evt. klassens grundlov med FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder eller FN's Børnekonvention.*

Udviklet med inspiration fra "Medborger Værktøjskassen", Rasmussen & Wybrandt, 2011 og "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet", Rasmussen, 2014, MIO og Institut for Menneskerettigheder.

Planlæg forandringer

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
45-180 min.	Eleverne kommer med idéer til og planlægger, hvordan klassen/skolen/lokalområdet kan blive et bedre sted at være for børn med handicap.	Læs faktaark 1-3. Overvej selv initiativer.	Post-its. Kopier spørgsmål til eleverne.

LÆRINGSMÅL

- At planlægge og gennemføre handlinger der kan skabe positive forandringer.
- At opleve at de selv kan deltage og tage medansvar og gøre en forskel for klassen og samfundet.

SÅDAN GØR DU:

1. Introducér aktiviteten (20 min)

Forklar eleverne at de skal beslutte, planlægge og gennemføre aktiviteter, der kan gøre klassen/skolen/lokalområdet et bedre sted at være for børn med handicap.

Uddel 3-4 post-its til hver elev og lav en brainstorm om, hvad de vil lave. De skal skrive en idé på hver post-it. Sæt elevernes idéer op på tavlen og grupper forslag, der ligner hinanden. Bed hver elev kort forklare sin idé.

2. Skab forandring (20 min – 4 lektioner)

Lad eleverne vælge den idé, som de gerne vil arbejde videre med og inddel eleverne i grupper derefter. Uddel en kopi af spørgsmålene nedenfor og lad grupperne arbejde med deres idéer ud fra spørgsmålene. De skal skrive ned undervejs.

Spørgsmål til grupperne:

- Beskriv idéen:
 - *Hvad går idéen ud på? Hvilke børn får gavn af det?*
 - *Hvilke problemer og løsninger er der?*
- Vurdér idéen:
 - *Går det ud over nogen, hvis vi gør det?*
 - *Er idéen vigtig i forhold til andre idéer?*
 - *Kan idéen lade sig gøre?*
 - *Skal I spørge nogen om lov eller hjælp?*
 - *Hvad kan jeg eller klassen gøre for at føre idéen ud i livet?*
 - *Er der nogen, der skal give penge til det?*
- Planlæg initiativ:
 - *Hvem skal være med?*
 - *Hvad skal der gøres? Hvad kan gøres nu?*
 - *Hvor meget koster det?*

d. Før initiativet ud i livet

- *Udfør hvad I kan af initiativet nu*
- *Aftal hvem der følger op med hvad for at føre initiativet ud i livet. Fordel ansvaret imellem jer.*

e. Evaluer initiativet (så langt I er nået):

- *Hvordan gik det?*
- *Hvad gik godt? Og hvad gik mindre godt?*
- *Var der nogen, der fik glæde af initiativet?*

3. Afrunding og evaluering (5 min)

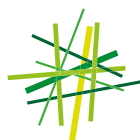
Tal med eleverne om:

- *Hvad synes I om aktiviteten? Hvordan var det selv at planlægge og gøre en forskel?*
- *Hvad er I mest stolte af? Hvad skal der til for at gøre initiativet færdigt?*

Forklar hvad menneskerettighederne siger om børns ret til medbestemmelse og deltagelse.

TIP: I kan også bruge modellen til at udvikle initiativer, der kan adressere andre problemstillinger f.eks. mobning, hærverk eller larm i klassen.

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra "Medborger Værktøjskassen", Rasmussen og Wybrandt, 2011 og "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet", Rasmussen, 2014, MIO og Institut for Menneskerettigheder.

Hvad har jeg lært?

VARIGHED	KORT BESKRIVELSE	FORBEREDELSE	MATERIALER
15-90 min.	Du kan kombinere flere af aktiviteterne.	Kig dine planer for læringsforløbet igennem.	A3-papir og tuscher i fire farver. Mobil el. iPads, computere.
LÆRINGSMÅL			
<ul style="list-style-type: none"> • At opsummere undervisningen og give eleverne en succesoplevelse af at have lært noget nyt. • At få et indtryk af hvad eleverne har lært og få inspiration til, hvordan undervisningen kan forbedres. • At give eleverne medansvar for undervisningen og inddrage dem. 			

SÅDAN GØR DU:

A. Dobbeltcirkler (15 min)

Bed eleverne stille sig i to cirkler inden i hinanden med lige mange i hver. De skal stå to og to overfor hinanden med indercirklen med front ud ad cirklen og ydercirklen med front indad.

Rids kort læringsforløbet op og bed parrene, der står med front mod hinanden på skift fortælle det vigtigste, de har lært. Efter et par minutter beder du eleverne i ydercirklen om at træde et skridt til højre og tale med en ny makker. Efter et par runder skifter du emne f.eks.:

- *Det værste var...*
- *Det mest spændende var...*
- *Jeg vil gerne lære mere om...*

Saml evt. op ved at høre nogle af udsagnene.

B. Ordspindelvæv (20 min)

Inddel klassen i grupper af 4-5 personer. Giv hver gruppe et A3-ark og hver elev sin farve tusch.

Bed eleverne tegne et spindelvæv med en cirkel i midten og fem felter rundt opdelt af trådene, der går fra spindelvævet midte til yderkant.

Bed eleverne blive enige om og skrive et centralt emne, I har arbejdet med i midten af spindelvævet f.eks. handicap, venskab, mobning.

Bed også gruppen om at blive enige om fem hovedområder, de har lært om emnet og skrive dem ind i hver deres del af spindelvævet.

Bed derefter de enkelte elever om at skrive ting, de har lært indenfor hvert sit hovedområde. Efter 4-5 min. skal de dreje papiret og skrive videre på et nyt hovedområde. Gør det flere gange.

Saml op ved at præsentere gruppernes ordspind.

C. Min rygsæk (20 min)

Eleverne skal tegne sig selv med en stor rygsæk på ryggen, fyldt af det de har lært under forløbet.

De skal tegne alle de ting, de gerne vil bære med sig hjem og videre ud i deres liv f.eks. bøger eller billeder, følelser, mennesker, idéer, nye måder at se verden på, redskaber og kompetencer, de har fået, værdier og holdninger.

På jorden kan de tegne ting som de ønsker at efterlade efter forløbet f.eks. dårlige vaner, gamle idéer, vanskelige øjeblikke, fordomme osv.

Hæng tegningerne op og tal sammen om dem.

D. Film om hvad vi har lært (45-180 min)

Eleverne skal i grupper lave film, der afspejler det, de har lært under læringsforløbet.

Tal med eleverne om, hvad man skal være opmærksom på, når man arbejder med værdier og holdninger. Hvilke grænser og etiske overvejelser er der? Hvornår kan man krænke andres privatliv og følelser?

Grupperne vælger tema for filmen f.eks. ud fra *Ordspindelvæv* eller *Fotosafari om barrierer*.

Grupperne tilrettelægger og producerer film af max. 3 min. længde med hjælp fra værktøjerne på siden 'små produktioner' (www.smaap.dk).

Vis filmene for hinanden og evt. for forældre og hele skolen.

Aktiviteten er udviklet med inspiration fra "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet", Rasmussen, 2014, MIO -Grønlands Børnerettighedsinstitution og Institut for Menneskerettigheder samt "Udenfor", Amondo, 2019.

Undervisningsmateriale:

Amnesty (2018): "Write for Rights - A Human Rights Education Toolkit", <https://llk.dk/z99i0g>

Council of Europe (2007): "EDC/HRE Volume V: Exploring Children's Rights - Nine short projects for primary level", <https://llk.dk/7fw3gm>

Det Centrale Handicapråd (2019): "Sød, sej og særlig - Min ven med handicap. 2.-4. klasse", www.minvenmedhandicap.dk

Europarådet: (2002, rev. 2020): "Compass - Manual for human rights education with young people", <https://www.coe.int/en/web/compass>

FN (2011): "FN's erklæring om menneskerettighedsundervisning" (UNDHRET), <https://llk.dk/vpq7bh>

Institut for Menneskerettigheder: Film: "Menneskerettighederne - kort fortalt", <https://llk.dk/ldaofm>

Rasmussen, Maria Løkke (2014): "Sæt børns rettigheder på skoleskemaet - Et undervisningsmateriale for yngste- og mellemtrinnet", MIO - Grønlands børnerettighedsinstitution og Institut for Menneskerettigheder. <https://www.learnright.dk/saet-boerns-rettigheder-paa-skoleskemaet/>

Rasmussen, Maria Løkke & Mette Wybrandt (2011): "Medborger Værktøjskassen", Amondo og Institut for Menneskerettigheder. <https://www.learnright.dk/medborgervaerktoejskassen/>

Wybrandt, Mette (2019): "Udenfor - Et tværfagligt undervisningsmateriale om frisind, frihed og tillid i en multikulturel og mangfoldig skolegård". www.udenfor.info

Zarrehparvar, Mandana (2011): "Drop diskrimination - Øvelseskatalog", Institut for Menneskerettigheder, <https://menneskeret.dk/viden/laeringsportalen/grundskole/udskoling/drop-diskrimination>

Information om handicap:

ADHD-foreningen: "Kender du det? Julius", <https://llk.dk/upb9mc>

Det Centrale Handicapråd: www.dch.dk

DR Ultra - Ultranytt (2020): "Lianna er dværg. Og hvad så!?", <https://llk.dk/8y6txb>

DR Ultra - Ultranytt (2020): "Mød Carla, der har autisme", <https://llk.dk/yeyqau>

DR Ultra - Ultranytt (2019): "Hvordan er det at have en ven med handicap?" <https://llk.dk/80837m>

DR Ultra - Ultranytt (2018): "Hvad er ADHD?", <https://llk.dk/xcfqkd>

DR Ultra (2016): "Spørg Simon der har muskelsvind om alt", <https://llk.dk/8s8v1x>

Institut for Menneskerettigheder: "Handicapkonventionen", <https://llk.dk/xfeana>

Institut for Menneskerettigheder (2019): "Handicap - Statusrapport", <https://llk.dk/j1q02w>

OHCHR (2014): "Training guide no. 19: The Convention on the Rights of Persons with Disabilities", <https://llk.dk/uublsv>

Social og ældreministeriet (2021): "Handicappolitisk redegørelse", <https://llk.dk/z268fz>

TV2 (2021): "De sjældne danskere". Dokumentarserie der følger 5 børn, som har et handicap.

Vi Unge (2021): "Ikke som de andre piger: Teenagerne Louise, Rebekka og Anne om deres handicaps og andres fordomme", 17.06.21-21.07.21 <https://llk.dk/pjl67k>

